

जातात त्याचप्रमाणे रंगभूमीवर प्राविण्य मिळविणा-या विद्यार्थ्यांच्या वार्षिक गुणात अधिक गुण मिळवावेत.

तरुणाई रंगभूमी :-

तरुणाई रंगभूमीला आपण महाविद्यालयीन स्पर्धामधूनच अनुभवतो. रंगभूमीच्या प्रगतीच्या दृष्टीने या महाविद्यालयीन नाटयस्पर्धा मोलाच्या आहेत. पुण्यातील पुरुषोत्तम करंडक स्पर्धा सुवर्णमहोत्सवी वर्ष साजरे करते. एवढ्या सातत्याने व निष्ठेने स्पर्धा चालविणे सोपे नाही. मुंबईतील आय. एन्.टी. सवाई व इतरत्र महाराष्ट्रात अशा अनेक स्पर्धांचे निरनिराळ्या संस्थातर्फे वर्षभर आयोजन होते. नुकतीच राज्य पातळीवर नाटयसंपदेने महाविद्यालय पातळीवर स्पर्धा आयोजित केली होती. यातूनच मराठी रंगभूमीला तरुण ऊर्जा मिळत रहाते. कल्पना एक आविष्कार अनेक सारख्या स्पर्धातून लेखक -दिग्दर्शकांची कसोटी लागते. अशा लेखकांना उत्तेजन देणे गरजेचे आहे. व्यावसायिक व प्रायोगिक रंगभूमींना अशा उमलत्या लेखकांच्या शोधात असायला हवे. त्यासाठी नाटयनिर्मातासंघाने दीर्घाक स्पर्धा आयोजित केली आहे. यातून काही नवीन नाटककार हाती लागतात का हे कळून येईल. नाटयपरिषदेच्याही सर्व शाखांवर एकांकीका स्पर्धेचे आयोजन होत आहे. त्याचबरोबर नाटयलेखन स्पर्धाही आयोजित होते. सर्वोत्कृष्ट नाटयलेखकाला बक्षीसही दिले जाते. माझी अशी सूचना आहे की, या स्पर्धेतील तीन उत्कृष्ट नाटकांची निर्मिती परिषदेच्या शाखांनी करावी व नवोदितांना कार्यप्रवण करावे.

थोडक्यात नाटककारांच्या शोधात अनेक संस्थांच्या विविध नाटयस्पर्धा !

हौशी रंगभूमी :-

हौशी रंगभूमीवर काही कारणपरत्वे नाटयप्रयोग सादर केले जातात. वार्षिक महोत्सवच असतो. महाराष्ट्र राज्य हौशी राज्य नाटयस्पर्धेच्या निमित्ताने दरवर्षी नाटयनिर्मिती होते ती बहुतांश बँक, महापालिका किंवा इतर निरनिराळ्या कार्यालयातील कलाविभागांकडून. हल्ली हौशेने नाटयसंस्थांची संख्या वाढली आहे असे शासनाकडून समजते. हौसेखातर नाटयनिर्मिती करणा-यांना संस्था हौशी नाटयसंस्था म्हणावे. शासनाची ही हौशी नाटयस्पर्धा आता साठ वर्षांची होईल. एवढी प्रदीर्घ काळ चालणारी नाटयस्पर्धा भारतातील एकमेव स्पर्धा आहे. सुरुवातीच्या काळातील स्पर्धेतून रंगभूमीला अनेक नाटककार, दिग्दर्शक, अभिनेते, तंत्रज्ञ लाभले. त्यावेळच्या स्पर्धेतील प्रयोगांना प्रेक्षकांची तुडंब गर्दी होत असे. आता काय चित्र दिसते ? स्पर्धेसाठी शेकडोनी प्रवेश अर्ज येतात. कुठलेही नाटक स्पर्धेमध्ये सादर होते. त्याचा दर्जा पाहिला जातो का ? स्पर्धेच्या प्रयोगाला प्रेक्षक असतो का ? तेव्हा शासनाने पहिल्याप्रमाणे नवीन नाटकाची अट घालावी म्हणजे नवीन संहिता लिहिल्या जातील.

बोलंक उदाहरण - औरंगाबाद केंद्रांचे, किमान सात प्रवेशिका आल्या तरच त्या केंद्राला मान्यता मिळते कमी आल्या तर अशा संस्थांचे प्रयोग शेजारच्या केंद्रावर करावे लागतात. पण औरंगाबादच्या विद्यापीठातील नाटयशाखेच्या प्रमुखाने पुढाकार घेऊन सात नवीन नाटकांचे प्रयोग सादर केले. औरंगाबाद केंद्रावर या नाटकांचा महोत्सव होतोय. निरनिराळ्या केंद्रात स्पर्धेची व्यवस्था समाजकल्याण खात्यातर्फे केली जात होती. आता या केंद्रांची व्यवस्था स्थानिक नाटयसंस्थेवर किंवा नाटयपरिषदेच्या स्थानिक शाखेवर सोपवली जाते किंवा विद्यापीठाच्या नाटयशाखेतून उत्तीर्ण झाल्यावर विद्यार्थ्यांना निरनिराळ्या केंद्रात व्यवस्थापनाची जबाबदारी दिली जाते. प्रयोग संपल्याक्षणी संस्थांना धनादेश दिला जातो. तिकिटविक्रीतील अर्धा रक्कम दिली जाते. शासनाच्या या सुधारणांचे स्वागत !

नाटय परिषदेशी संलग्न हौशी रंगमंचसंघटना वर्षभरात मराठी रंगभूमीसाठी काय कार्य करते हे कोणालाच माहित नाही. म्हणून या संघटनेचा मी विचार करीत नाही. ती फक्त कागदपत्री आहे इतकेच.